

10.13x6.51	31	עמוד 24	הארץ - כותרת	25/02/2011	26257593-9
פולין - נושאי חינוך - 29440					

שר החוץ הפולני ל"הארץ": הנאצים חוללו את השואה בניגוד לרצוננו

אדר פרימור

אפסי", אומר שיקודסקי, "אנו מבקשים לעצב מחדש את הביקורים במחנות ההשמדה כך שתודגש בהם זהות מחוללי השואה". כשנשאל על הדיון המתקיים היום בפרלין ביחס ל"תקופה השלישית של השואה", ועל ספרים שדנים בפולנים ששרדו רכוש יהודי במלחמה ואחריה, אמר: "היו אז גיבורים וחלאות, אבל השואה היא יצירת המדינה הגרמנית. אין לבלבל את היוצרות".

הראיון המלא בעמוד 24

"פולין היתה חלשה מכרי לעמוד מול גרמניה; הנאצים - בניגוד לרצוננו אבל לנ-גר עינינו - חוללו את השואה על אדמתנו והותירו לנו ציווי מוסרי, שהוא הגודם לסר-לירדיות שלנו עם ישראל" - כך אומר שר החוץ של פולין, רדוסלב שיקודסקי, בראיון מיוחד ל"הארץ" בעת ביקורו בישראל.

"מספר האירועים האנטישמיים בפולין

27.04x35.79	32	עמוד 24	כותרת - הארץ	25/02/2011	26257519-7
90לין-נושאי חינוך - 29440					

בראיון ל"הארץ" מספר שר החוץ הפולני רדוסלב שיקורסקי על סיפור האהבה, הישג חדש כהגדרתו, בין ארצו לישראל:

"בניגוד לרצוננו חוללו הנאצים את השואה בארצנו, והותירו לנו ציווי מוסרי - סולידריות עם ישראל"

אזר פרימור

קשרים אסטרטגיים

העניין הרב שמגלים הפולנים בכל מה שקשור לישראל וליהודים בא לידי ביטוי גם בביקורה, השבוע, של משלחת ממשלת פולין שהגיעה לכאן כדי למסד את פורום ההתייעצויות הבין-ממשלתי. יחד עם ראש הממשלה טוסק ושר החוץ שיקורסקי, הגיעו גם שרי ההגנה, החינוך, התרבות, הבריאות, הגנת הסביבה ומזכיר המדינה המופקד על השירותים המיוחדים. ישראל מקיימת דיאלוג בדרג כוהרן עם ממשלות גרמניה ואיטליה. פולין עושה זאת רק עם גרמניה וצרפת.

"לפולין ולעם היהודי יש היסטוריה משותפת בת אלף שנים, ומאז שקיבלנו מחדש את עצמאותנו, גם היחסים המדינתיים הפכו לחשודים במאור", אומר שיקורסקי בראיון ל"הארץ". "יחסי הכלכלה מתהדרקים, ההשקעות גוברות והיקף הסחר הולך וגדל. כשר הגנה לשעבר אני שמח במיוחד על תוכניות הרכש החשובות שגיבשנו יחד. אנו משתמשים במונח 'קשרים אסטרטגיים' לעתים נדירות וביחס למדינות ספורות בלבד. הן ישראל והן פולין חיות בסביבה מעניינת ומסוכנת לעתים, ולכן שתיהן מתייחסות לנושאים ביטחוניים ברצינות רבה. שתי האומות שלנו איברו בעבר את עצמאותן, ושתיהן מודעות לכאב הכרוך בכך. לכן אנו נעים רכים בהתאם: פולין נוכחת באפגניסטאן והיא מציינת את צבאה בטכנולוגיה מודרנית. לכך יש את הטכנולוגיה ולנו יש את המשאבים. שיתוף הפעולה הוא ללא ספק פורה".

פולין היא אחת התומכות הנלהבות של ישראל בעולם. אתה עצמך עמדת בראש המאבק נגד קיומה של ועידת דרבן 2 ונגד דו"ח

נהוג לומר על רדוסלב שיקורסקי כי סיפור חייו יכול לספק חומר להפקת סרטים רבים. הראשון שבהם עשוי להיות מלורדמה עם אל-מנטים של סרט פעולה. שר החוץ, שמסמל במידה רבה את פולין החדשה, היה פעיל בתנועת "סולידריות" כבר בהיותו תלמיד תיכון. הוא נדרף על ידי המשטר הצבאי ואולץ להגר לבריטניה. הוא למד באוניברסיטת אוקספורד, והפך לכתב מלחמות של כמה מחשובי העיתונים בבריטניה. הוא יצא לאפגניסטאן, סיקר את מלחמת המוג'הדין בסובייטים, ואיבד שם את אחד מחבריו. את אשתו אן אפלבאום - ההיסטוריונית והעיתונאית היהודייה-אמריקאית, שזכתה בפרס פוליצר על ספרה "גולאג" - הכיר בברלין. זה היה ב-1989. השניים באו להתבשר מתמונות החומה הנופלת, והפיקו לעצמם רומן היסטורי.

הסרט השני הוא מותחן פוליטי אפל ור-ווי יצורים: עם שובו לפולין, נכנס שיקורסקי לפוליטיקה ועלה כמטאור. הוא כיהן תחילה כסגן שר ההגנה, והוא בן 29 בלבד; היה סגן שר החוץ בממשלת יז' בוזק (היום נשיא הפולמנט האירופי) ושר ההגנה בממשלת ירוסלב קצ'ינסקי. התאומים קצ'ינסקי סלדו מהשר הצעיר, שהיה לפופולרי ביותר בממשלתו. הנשיא לך קצ'ינסקי האשים אותו בתככים שרקם יחד עם מפקד הריגול-הנגדי לשעבר בצבא. הוא אף טען ששיקורסקי התערב לטובת מרגל בלארוס. סי. שר ההגנה טרק את הדלת, וערק למפלגתו של ראש הממשלה הנוכחי דונלד טוסק.

על הסרט השלישי שיקורסקי עמל ממש כאן ועכשיו. הסרט מבוסס על סיפור אהבה. סיפור אהבתן המפתיעה - יש שיאמרו אהבה כנגד כל הסיכויים וההיגיון - של שתי מדינות: פולין וישראל. זהו סרט שבו מדינה אשר נתפשת כערש האנטישמיות, כארץ הרדיפות והפוגרומים, הופכת לאחת מידידותיה הטובות ביותר של ישראל בעולם; סרט שבו פולין רואה בישראל בעלת ברית מרכזית, מגדירה אותה "נכס אסטרטגי" ונחלצת שוב ושוב להגן עליה בפורומים בינלאומיים; סרט שבו ב"בית הקברות של העם היהודי" פורחים להם אר-גונים, חברות והתאגדויות שהוקמו להחייאת התרבות היהודית; מול האגדרטה ללוחמי גטו ורשה מוקם מוזיאון ענק לתולדות יהדות פולין; האוניברסיטאות של קרקוב, ורשה וורוצלב מציעות תוכניות ללימודים יהודיים, ופסטיבילים של תרבות יהודית מתקיימים בכל שנה בהשתתפות אלפי פולנים צוהלים.

"פתרון הסכסוך בידיכם"

מהם גבולותיה של אותה ירדנות: מה למי של הייתם עושים לו הצעת החלטה לגנות את ישראל על הבנייה בהתנחלויות היתה מובאת להצבעה בעצרת הכללית של האו"ם?

"השאלה הזו אכן במקומה. גבולות הידידות הם החוק הבינלאומי. אנו סבורים שמדיניות הבנייה בהתנחלויות היא רעה לישראל, רעה לפלסטין ורעה לתהליך השלום. זהו נושא שבו איננו תומכים בכך. אנו מבקשים לסייע כמוכן, אבל עשיית השלום ופתרון הסכסוך הם בידיכם. בסופו של דבר, ישראל ופלסטין הן שצריכות למצוא את הדרך לחיות זו עם זו".

האם אתה רואה מצב שבו האיחוד האירופי פי הולך בעקבות מדינות אמריקה הלטינית ומכיר בהצהרת עצמאות חד-צדדית של הפלסטינים?

"לא. אנחנו מעוניינים לשדרג את יחסינו עם ישראל באיחוד. כבר כיום יש לאירופה יחסיים מועדפים עם ישראל. אלה כוללים מגעים וכנסים משותפים בדרגים שונים, אבל אנחנו שואפים ליותר, וה'יותר' הזה תלוי בכך שישראל תחדש את תהליך השלום".

גולדסטון. האם התמיכה החריגה הזאת נובעת ממניעים מוסריים, מהרצון לשפר את תרמית פולין בעולם, למשוך משקיעים, להתקרב לארה"ב או שמא כולם גם יחד?

"בפולין אנו מייחסים למונח 'סולידריות' משמעות רבה: אנו מזדהים עמוקות עם הכאב שלכם, שכן אנו עצמנו חיינו תחת כיבוש. אנו יודעים להעריך את החתירה לעצמאות ואת הדיכוי התרבותי והפיזי, שכן אנו עצמנו איבדנו את ריבונותנו.

"אנו חשים סולידריות עם שני העמים השואפים לחיות כאן בגבולות בטוחים, אבל מעל לכל, עומדת לנגד עינינו העובדה שהמדינה הפולנית היתה חלשה מכדי לעמוד מול גרמניה הנאצית ב-1939; היא לא היתה מסוגלת להגן על כל אזרחיה. הנאצים - בניגוד לרצון ננו אבל לנגד עינינו - חוללו את השואה על אדמתנו והותירו לנו ציווי מוסרי, שהוא הגורם המרכזי לסולידריות שלנו עם ישראל".

רדוסלב שיקורסקי

בן 47, למד פילוסופיה, מדעי המדינה וכלכלה באוניברסיטת אוקספורד

מועדון עילית | הוא התקבל ל"בולינגדון קלאב" באוקספורד, אחד ממועדוני הסטודנטים היוקרתיים בבריטניה. חבר אחר במועדון היה ראש ממשלת בריטניה דיוויד קמרון

צלם מלחמה | תמונה שצילם באפגניסטאן ב-1987 של משפחה שנהרגה מהפצצה סובייטית, בזמן שהיה כתב המלחמות של ה"סאנדיי טלגרף" הבריטי, זיכתה אותו ב"World Press Photo"

מקושר בווינגטון | היה במשך שלוש שנים חוקר עמית במכון "אנטרפרייז" הניאו-שמרני בווינגטון. נחשב כבר אז לאחד הפולנים היחידים שיכולים להרים טלפון ישירות לנשיא הבנק העולמי

בעל אחחה | יש לו אחחה גדולה בצ'וביילין שבצפון פולין, הכוללת אגם. בכניסה לאחחה ניצב שלט שעליו נכתב: "אתם נכנסים לשטח שעבר דהיקומוניזציה"

פה גדול | ידוע בלשונו הבוטה, שנועדה לזעזע את שומעיו; אומרים על ראש ממשלת פולין דונלד טוסק שהוא מסתובב "עם עיניים בגבו" מחשש ששר החוץ שלו מאפיל עליו

שני כישלונות | למרות שהוא נחשב לפוליטיקאי נוצץ עם עתיד מבטיח, הוא הפסיד פעמיים בשנתיים האחרונות: ב-2009 בהתמודדות על מזכ"ל נאט"ו וב-2010 בהתמודדות על נשיאות פולין

22.29x33.97	33	עמוד 24	כותרת - הארץ	25/02/2011	26257559-1
29440 - נושאי חינוך					

” ברצוננו לשדרג את יחסי ישראל והאיחוד האירופי, אבל זה תלוי בכך שישראל תחדש את תהליך השלום

נתניהו וראש ממשלת פולין דונלד טוסק, אתמול

” אנו מבקשים לעצב מחדש את הביקורים במחנות ההשמדה כך שתודגש בהם זהות מחוללי השואה

” גבולות הידידות הם החוק הבינלאומי. מדיניות הבנייה בהתנחלויות היא רעה לישראל ולפלסטין

” מספר האירועים האנטישמיים בפולין אפסי; פולין מחדשת היום את מסורת הסובלנות שלה

” המונים הפגינו במינסק בעקבות מערכת בחירות מזויפת, וגם העם הרוסי רוצה להיות אחראי לגורלו

” אנו מתנגדים לאיראן כי מדובר בתיאוקרטיה, שהיא האידיאולוגיה הדיקטטורית האחרונה של המאה ה-21

” אין קשר בין המהפכות המתחוללות במזרח התיכון לכישלון שיחות השלום בין ישראל לפלסטינים

האם אתה שותף להערכה שגל המהפכות עשוי להתפשט גם למדינות שמחוץ לאזורנו? “אנשים שוכחים שרק לאחרונה התנהלה מערכת בחירות מזויפת שהוציאה המונים לרחובות. זה התרחש במינסק (בירת בלארוס), בדצמבר שעבר. למרבה הצער, מתנגדי הנשיא לוקאשני קו מצויים עדיין במעצר בית, נשפטים ונשלחים למחנות עבודה... ואני מאמין שגם העם הרוסי רוצה להיות אחראי לגורלו ושואף לזכות בממשל הוגן ובבחירות הוגנות. “כמי שסבורה שהדמוקרטיה האירופית יכולות לשמש מודל, מתכוונת פולין להציג לאיחוד יוזמה שעיקרה ‘שיתוף פעולה למען שינוי’. תוכנית זו תוצע לכל השכנות של האיחוד, שכן למרות שאתגר הדמוקרטיזציה בוער כרגע בקרב שכנותינו מדרום, הוא לא פחות חשוב עבור אלה שמזרח.”

ראש ממשלת בריטניה קמרון הכה השבוע על חטא תמיכת המערב במשטרים האוטוריטריים. האם אפשר היה להתנהל אחרת? ואם כן מה הלקח הנובע מכך לגבי התנהלותכם העתידית? “כל שאני יכול לומר בהקשר הזה הוא שכפולני אני שמח שאין אני צריך להתנצל על עברנו הקולוניאלי.”

התנגדותנו למדיניות האיראנית טמונה בתפישה שמדובר בתיאוקרטיה שהיא האידיאולוגיה הדיקטטורית האחרונה של המאה ה-21, אחרי הפשיזם והקומוניזם. לכן גם התנגדנו לכינוס ועידת דרבן 2, שבה התכוונה איראן להשתמש להפצת שנאה ואנטישמיות. והרי בארצנו לא חסרים עקבות למה שאנטישמיות יכולה לגרום.”

האם האירועים באזורנו מזכירים לך את האירועים שהתרחשו באזור שלך ב-1989, או שגם אצלכם קיים החשש מאיסלאמיזציה בנוסף מההפכה האיראנית של 1979? “תמיד תמכתי בהתלהבות בדמוקרטיזציה של האזור. אני משתייך למאמינים שדמוקרטיזציה לעולם אינן יוצאות למלחמה זו נגד זו. לכן, כשמיליוני בני אדם מבקשים לעצמם את הזכות להיות אחראים לניהול חייהם, כמתבקש בדמוקרטיה, יש בכך כדי להפיח תקווה. עם זאת, תקווה זו מלווה כמובן בדאגה, שכן מהפכות מסוג זה לא תמיד מסתיימות בכינון משטר דמוקרטי בדרכי שלום. דומה שתוניסיה היא הקרובה ביותר למודל של 1989: יש בה דפוס של חברה אזרחית, והאיגודים המקצועיים שם משמשים כוח מייצב. כמצרים המצב שונה, אבל המדינה יציבה בכל זאת. לוב מתפוררת לגמרי והיא המראיגה ביותר בהקשר הזה.”

תנו כדי לחולל בה את פשעיהם המחרידים. אחת הסיבות לבואנו לישראל נועדה לעצב מחדש את הביקורים הללו: אנו רוצים שתודגש בהם הזהות של מחוללי השואה, כך שהדור הצעיר לא יקבל רושם מוטעה בהקשר הזה. כמו כן, אנו רוצים שהצעירים יספגו את ניהוחות פולין המודרנית, הסובלנית והמצליחה, וזאת כדי לפתח ולהעמיק את האספקטים החיוביים של יחסינו. ביקרתי בעבר בבסיס חיל האוויר בצפון ישראל, וצפיתי שם בסרט מצוין המתעד את המטס האווירי שהתקיים מעל אושוויץ. מדובר בהצגה ניצחון נפלאה על הרוע. אבל אנחנו רוצים להיות בטוחים שגם הדור הבא של הטייסים הישראליים יידע מי בנה את אושוויץ ומי תיפעל אותו. ראש הממשלה נתניהו הבטיח לי סרטים תיעודיים שכאלה ידגישו את העובדות לאשורן.”

כמו 1989

פולין תומכת במדיניות תקיפה נגד המשטר האיראני. האם היא נובעת מיחסיה הטובים עם ישראל, מהשואה וההיסטוריה הפולנית יהודית, או שאתם חוששים מהתפשטות הפונדמנטליזם האיסלאמי? “איננו חשים מאוימים מאיראן. איננו נמצאים גבוה ברשימת המטרות של האייתוללות.

מנהלי אתר הנצחה באושוויץ שואפים לשמור את הזיכרון רלוונטי

באושוויץ משנים את הדגש מהנצחת השואה ללימוד מורשתה

חיוני לתרגם את מספר הנספים הלא נתפש לבני אדם אמיתיים. תוכנית התצוגה החדשה תתמך בתיאור תהליך ההשמדה, תוביל את המבקרים, צעד אחר צעד, במסלול שבו עברו הקורבנות ותסתיים בהתמקדות בחיי היומיום במחנה, קרי ב"תהליך הדהומניזציה וניסיונות הקורבנות לשמור על צלם אנושי", אומר מנהל מוזיאון אושוויץ-בידקנאו, פיוטר צ'ינסקי בן ה-39. "אם נצליח, נראה כפעם הראשונה את האפשרויות השונות שניצבו בפני הכלואים באושוויץ", הוא מוסיף. "תפקידנו הוא להראות את הפעולות וההחלטות האנושיות שהתרחשו בסיטואציה הקיצונית שהיתה פה".

במסגרת התצוגה החדשה עשוי להיפתח מחדש מבנה ששימש בעבר לניסויים בעיקור אסירים, שעמד שומם מאז המלחמה, כמו גם מרכז מבקרים רחב ידיים שיהליף את המרכז הצפוף הנוכחי. אבל לדברי צ'ינסקי, דבר לא צריך להאפיל על עוצמת האתר עצמו. "ככל שמרביתם בפעולות ימים מיוחדים, כך פוגעים באותנטיות של המקום הזה, שאין לו אח ורע". על פי התוכנית החדשה, המבקרים גם ילוו ברובם בירי מדרכימים, שיענו לשאלותיהם וינחו אותם במסלולי הביקור.

"התצוגה באושוויץ אינה ממלאה עוד את ייעודה", אומר צ'ינסקי. "בין שמונה לעשרה מיליון בני אדם מבקרים היום בתצוגות דומות בעולם; הם בוכים, תוהים למה אנשים לא עשו דבר, למה היו צדיקים מעטים כל כך. אחר כך הם חוזרים הביתה, רואים רצח עם בטלוויזיה ולא נוקפים אצבע".

מייקל קימלמן, ניו יורק טיימס

אושוויץ, פולין. במשך 60 שנה סיפרה אושוויץ את סיפורה, כפי שהיגשגש אחרי מלחמת העולם השנייה. הוא מוצג מאז בלי כחל וסרק, לרוב נטול כל הסבר, בערימות שיער, נעליים ושיירים אחרים של הנספים. משנכנסים מבעד שער הכניסה הירוע לשמחה למחנה צבא פולין שהנאצים כבשו והפכו למחנה השמדה, לומדים המבקרים את אשר אירע בו. עתה אומרים הממונים על הנחלת מורשת המחנה, שצריך לעדכן את סיפורו של אושוויץ, המיועד עתה לדור אחר, ולספרו מחדש וברדך אחרת. לדבריהם, השינוי צריך להתייחס בחלקו לזמן שחלף, בחלקו לערי מס המבקרים ובחלקו לחילופי הדורות. אתר הקבורה הגדול ביותר של יהודים ולא יהודים בפולין צריך להיות מלווה בהסברים נהירים יותר, ואומרים גורמים רשמיים כאן.

על פי ההצעה, התצוגה החדשה המוצעת במוזיאון הממלכתי אושוויץ-בידקנאו תכלול את ערמות השיער ושיירי אדם אחרים, שכבר הפיכו לחלק בלתי נפרד מאתר הנצחה, ממש כמו המשרפות ופסי הרכבת שבו. ואולם ראשיתה תהיה באגף שבו יוסברו שיטות הפעולה של המחנה כמוסד ביוקרטי של גרמניה הנאצית, התייחסות הנעדרת מהתצוגה הנוכחית, שתוכננה בשנות ה-50 בידי ניצולים.

באותם ימים הם ביקשו למחוק את זכר הצוררים שלהם, היות שהנאצים ניסו למחוק אותם; משום כך הם המעיטו ככל האפשר בהתייחסות לגרמנים שהגו את רעיון מחנה ההשמדה וניהלו אותו. הניצולים התרכזו בקורבן ההמוני, אבל לא הבליטו סיפורים אישיים או עדויות, המקובלים כיום במוזיאונים רבים להנצחת השואה כדרך לתת בידי המבקרים כלי